

**C. B. Blei-
Strijbos**

**ouwe
toon**

en zijn vriendje

Ouwe Toon en zijn vriendje

C. B. BLEI-STRIJBOS

Ouwe Toon en zijn vriendje

Met illustraties van Tiny van Asselt

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

1. Vier kwajongens

„Jongens, bukken, hij kijkt! Gauw, kom hier!” Harm grijpt Kees bij zijn arm en trekt hem ruw achteruit, achter de grote groene schuur. Hijgend blijven ze daar staan. En ginds, kijk, daar kruipen de anderen. De groen-met-witte das van Hans blijft lang zichtbaar. Ook de rode van Gijs. Oei, straks lopen ze in de gaten. „Bukken,” gilt Harm. Hij heeft z’n handen als een toeter voor z’n mond. Zijn roep is een korte stoot, een onraadsein dat wegebt over de sneeuwvlakte.

Ze horen het. Gelukkig. Dieper buigen zich de jongens achter een hoge berg. Wachten, in angstige spanning . . .

Vreemd . . . de oude Toon komt niet! Anders gaat, bij de eerste sneeuwballen, de houten deur al open. Dan richt de gebogen gestalte zich moeizaam overeind, balt zijn vuist zich hoog in de lucht. „Rakkers! Willen jullie maken dat je weg komt! Zul je denken aan de ruiten! ’k Zal je leren te gooien, wacht maar!”

Dan kruipen ze lachend en proestend dicht tegen elkaar, houden hun wanten stijf tegen hun mond. Want als hij het hoort . . . En pas als met een klap de deur gesloten wordt – dan pas rennen ze weg. Luid roepend en schreeuwend. Wie doet hen wat . . .

Nu is de school wéér uit. De sneeuw vers. „Even naar ouwe Toon,” had Harm gezegd. Zijn ogen lachten. Zijn mond grijnsde. Kees voelde er niet veel voor, was een beetje bang. Als moeder het wist . . . Ze wil niet dat hij met Harm speelt. En zelf vindt hij Harm ook eigenlijk niet zo’n fijne knul. Maar . . . altijd zoekt Harm hem

weer op, 's morgens en 's avonds, altijd weer. Soms verzon Kees wel eens een smoesje, maar Harm is zo slim, zo groot en sterk. Als hij Kees dan eens goed aankeek, zijn rug rechte, zijn brede schouders ver naar achter, dan voelde Kees zich alsmaar kleiner worden. En, ja, gek, dan ging hij tòch weer mee, of hij wilde of niet. En Hans en Gijs ook.

Nu waren ze er weer met z'n vieren op uit getrokken. Maar ditmaal is ouwe Toon niet naar buiten gekomen. Jammer, nu is er eigenlijk niets aan. En langzaam slentert Harm voor de anderen uit.

Zijn ogen gluren even op zij, zoeken het raam en het donkere kamertje erachter. Ze zien het wel, maar ouwe Toon, die zien ze niet. Jammer.

Voort sloffen ze. En weer graaien ze in de sneeuw, kneden sneeuwballen. Ze mikken op alles, 't kan toch geen kwaad!

Op de hoek van de weg staat een lantaarnpaal. De lamp in het midden glanst als een ronde glazen bol. „Daar!” Met een flinke zwaai schiet de lange arm van Harm naar voren. De harde sneeuwbal schiet als een kogel door de lucht. Even maar. Dan spat hij uiteen tegen die ronde glazen bal. De scherven vliegen uit elkaar. Sneeuw met glas, glas en sneeuw. De jongens houden verschrikt op. „O Harm, zie je dat! O jô!” Maar Harm schrikt niet, zijn ogen glanzen. „Nou, ging dat niet mooi? Wie doet het me na? Volgende paal, jongens, vooruit!”

Maar voordat de volgende paal is bereikt, komt er een grote vrachtwagen met kolen. De auto rijdt langzaam en voorzichtig. Meteen is de volgende paal vergeten. Dan klemmen zich vier paar handen aan de lage houten bak. Vier paar voeten glijden over de gladbesneeuwde weg . . . O jongens, pas op!

2. Ouwe Toon

't Wil niet met ouwe Toon, vannacht. De slaap komt maar niet. En koud dat hij het heeft! Alsof er ijspegeltjes tegen zijn rug zijn gelegd. Wordt hij soms verkouden? Krijgt hij misschien griep? Hoger trekt hij de dekens over zich heen, maar het helpt niet. En dan komen ze, al die „zorgenduiveltjes”. Dat zijn net van die kleine kereltjes, die in je oor gaan zitten fluisteren en die je vertellen hoe naar en hoe akelig het allemaal wel met je is. O, hij

wil er niet naar luisteren. Wat heeft hij eraan? Toch niets immers? Maar de kereltjes spreken door. „Toon,” zegt de één, „je hebt helemaal geen vrienden, hè? En je huisje staat helemaal alleen, wat lastig, hè?”

„Toon,” zegt de ander, „al die jongens, die daags langs je huis komen, die plagen je allemaal, hè? Ze maken je alsmaar driftiger.” Toon zucht diep. „O, ga toch weg, hou toch op. Zo kan ik helemaal niet slapen, dáár word ik helemaal ziek van.”

Maar de stemmen zwijgen niet, welnee. Daar komen ze weer. „Toon, zou jij ook zo graag iemand hebben, die eens echt voor je zou zorgen, zoals vroeger jouw moeder deed?”

„O, hou op,” kreunt Toon. „Ik kan het niet meer hebben.” Voorzichtig komt hij overeind en kruipt onder de dekens vandaan. Hú, wat koud, wat guur. Langzaam hijst hij zich over de rand van het bed heen. „’s Even kijken naar m’n kachelkje,” mompelt hij. Zijn bevende vingers doen de klep van boven open. Donkere kolen, donkere as. Alleen aan de ene kant een klein stukje vuur. Dat gaat niet, denkt hij bij zichzelf. Hij bukt zich en tast in de vierkante kist, die naast de kachel staat. Grote stukken hout. „Nee,” mompelt hij, „dat is niets.” Zijn handen graaien dieper, duwen de grote blokken op zij. „Kijk, dat is beter.” Drie turven heeft hij beet. „Zo, nou die op dat kleine stukje vuur. Drie turven, die maken dat kleine kachelkje wel weer aan.” Opnieuw tast hij in de kist. Wat twijgjes, wat stukjes schors . . . Ziezo! Ja, daar komt al een klein vlammetje. Het lekt langs die turven, langs die twijgjes heen. Het wordt groter. Zo groot, dat er wel een blok op kan. Zo’n groot vierkant stuk hout. Ziezo. Na een kwartiertje is het in het kamertje lekker warm. En toch . . . ouwe Toon wordt er zelf niet warmer van. Hij rilt, zijn tanden klapperen op en neer. Dat is niet goed, denkt hij bij zichzelf. Dat gaat fout, ik word ziek. En dan . . . wie zal mij helpen? Wie zal er hout voor mij halen, wie zal er boodschappen voor mij doen en eten koken? Zijn ogen turen door het halfdonkere kamertje, zien de sneeuw daarbuiten. O, zo koud!

De volgende morgen zit oude Toon in z'n gemakkelijke stoel. Dicht bij de kachel. Hij slaapt!

Dan wordt er op de ruit gebonsd. „Boem-pats!” Ouwe Toon schrikt, wil overeind springen. Hij kan het niet. Met een diepe zucht valt hij terug in de stoel. En het gebons gaat door. Een grote witte bal vliegt door de lucht, patst uiteen in het midden van de ruit. Nog één! weer één! „O,” kreunt hij, „pas toch op!” Achter de gordijnen gluurt hij naar buiten. Daar staat die zwarte krullekop, die kwaai aap. Geméén is het, echt gemeen. Hoe durft hij . . . O, hij zàl hem. Maar ouwe Toon zal niets. Hij kan niet. Zijn adem piept, zijn armen beven. „Naar bed, dat moet ik,” mompelt hij.

3. Harm heeft een plan

Ze hebben ijsvrij! Met z'n vieren lopen ze voort over de stille landweg: Harm, Hans, Gijs en Kees. Harm heeft een plan. Hij is er helemaal vol van. Druk gebarend loopt hij naast de anderen voort. Af en toe knikt hij heftig met zijn hoofd. Als Kees iets zegt, gaat hij dreigend voor hem staan, steekt zijn vinger omhoog en knikt heftig met zijn hoofd. „We doen het, hoor . . . vast. Moet je opletten hoe machtig fijn. Man, als je er één keer geweest bent . . . je zult eens zien!”

Ze vergeten helemaal het huisje van ouwe Toon. Aan de kapotte lantaarn op de hoek denken ze niet meer. Druk pratend stappen ze er voorbij.

Bij de zijweg moet Harm linksaf. Kees, Hans en Gijs moeten nog rechtdoor.

„Tot twee uur, hoor!” zegt Harm. „Hier op de hoek. Breng je schaatsen maar mee.” Zwaaiend rent hij dan de zijweg op en is weldra uit het gezicht verdwenen.

„Ik doe het niet,” zegt Kees, als Harm verdwenen is. „Ik mag niet. Moeder vindt het vast niet goed.”

„Ach jô,” zegt Hans, „je hoeft het toch immers niet te vragen? 't Geeft toch eigenlijk niet. Als Harm nou zo graag wil . . . Wat kan het ons schelen. We gaan straks immers toch met z'n drieën schaatsen!”

Vragend kijkt Kees naar Gijs.

Ook Gijs knikt. „We hoeven toch niet de hele middag!”

„Nou, tot straks! En om twee uur bij de kruising. En ja . . . zeg het maar niet thuis. Wat kan het schelen!”

Voort lopen Hans en Gijs. Hun handen nu diep in hun zakken. Hun hoofd voorover tegen de harde snijdende wind. Brr. Koud. Maar vanmiddag . . . toch wel fijn! Ja, vanmiddag, om twee uur! Ze zetten de looppas erin. Vooruit . . . wie 't eerste thuis is. Fijn naar de warme kachel. Wat zouden ze eten? Zuurkool, boerenkool, erwtensoep? Ze weten het niet, ze hebben honger.

4. In de bakkerswinkel

Kees is het laatste thuis van allemaal. Hij moest ook het verst. „Jongen, wat ben je weer laat,” zegt moeder verwijtend, als Kees de deur binnenstapt. „Waar heb je zo lang gezeten?”

Kees trekt z'n schouders omhoog. „Gezeten? Nergens toch immers!”

„Maar waarom ben je dan zo laat?”

„Ach, zo maar, een beetje nagepraat met de anderen.”

Moeder zegt niets meer. Denkt alleen: Nagepraat met dit weer? Natuurlijk weer met Harm. Vervelend. Waarom loopt nu juist Kees altijd met die Harm? Ze heeft het er niets op begrepen!

Zwijgend zitten ze aan de maaltijd. Dan zegt moeder: „Kees, als je vanmiddag naar school gaat, moet je van de bakker een brood meebrengen. Hij is niet geweest, zeker door de sneeuw.”

Kees schrikt. Brood meebrengen, vanmiddag? Dat kan immers niet! Ze hebben ijsvrij en bovendien . . . om twee uur . . . ! „We hebben ijsvrij vanmiddag,” zegt hij verontwaardigd. „We hoeven helemaal niet naar school.”

„Dan ga je toch eerst maar even naar de bakker, Kees, dan ben je nòg om drie uur op het ijs.”

„Ja maar, dat kan helemaal niet, ik moet om twee uur al bij de kruising zijn.”

„Goed Kees,” zegt moeder dan, „als jij vindt dat dat werkelijk belangrijk is . . . dan zal ikzelf maar even naar de bakker moeten. Vader, Ansje en ik willen vanavond toch graag wat eten. Jij deelt daar natuurlijk niet van mee. Dàt spreekt vanzelf.”

Er wordt verder geen woord over gesproken. De klok tikt rustig verder. De schaal raakt langzaam leeg. Moeder helpt Ansje, die kan het nog niet zo goed alleen. Kees steekt langzaam de happen in zijn mond. Hij zit helemaal niet op zijn gemak. Ba, wat is dat nou vervelend. Nu moest hij om twee uur bij Harm zijn, dat wilde hij net zo graag. Of . . . ? Wilde hij eigenlijk wel zo graag? Ja maar . . . als hij niet komt, zullen ze hem laf vinden, zullen ze denken dat hij niet durft. Poeh . . . hij durft best. Misschien wel beter dan allemaal. Wacht maar . . . Ja maar . . . Vader . . . moeder . . . Hij weet wat, eerst op een holletje naar de bakker, dan in z'n eentje de jongens achterna. Hij vindt het best, hij weet goed de weg. Ja, zo komt het voor elkaar.

Even later rent Kees de stille weg langs. Hij loopt de zijweg voorbij, voorbij de kapotte lantaarn, het huisje van ouwe Toon. Alsmaar verder rechtuit, tot de eerste huizen van het dorp. Dan linksom, de dorpsstraat in.

't Is druk in de zaak. Kees wipt van het ene been op het andere. Hu, wat is die vloer koud. Lekkere geuren komen achter uit de

bakkerij. Taartjes? Broden? Wat zo lekker ruikt, weet Kees niet, maar fijn is het. Hij heeft best weer trek. Hè, lekker. De jufvrouw voor hem neemt een hele doos gebak. Zeker één jarig. Mmm. Eindelijk is Kees aan de beurt. „Eén heel bruin, alstublieft.”

„Kijk eens, Kees. Geld komt zaterdag wel, hè.”

Haastig schiet Kees tussen de mensen door, ruikt de winkel deur open. Hoera. Nou lopen!

Dan... „Hé Kees, wacht es even. Wil jij dit kleine broodje even bij ouwe Toon brengen? Je weet wel, dat huisje links, vóór 't zijpad. Ik kan er niet door met m'n fiets, zie je, anders had ik het jullie ook wel gebracht.”

Bedremmeld ziet Kees in het goedlachse gezicht van de bakker. Zijn bolle wangen glimmen hem olijk tegen. Maar Kees lacht niet terug. Wat vraagt die bakker daar? Dat kan niet. Stel je

voor. Als ouwe Toon hem ziet... Nee, dat kan niet. „Ik... ik...”

„Vooruit jong, hier is een koek, voor de moeite.”

Voordat Kees het weet, staat hij op de stoep. In de ene hand een heel bruin, in de andere hand een klein brood met een grote koek. Oei... wat nou?

Langzaam begint hij de terugtocht. Hè, alles zit hem ook tegen.

Nou dat weer. Hij neemt een extra grote hap van z'n koek. Wat moet ie nou weer beginnen. Net doen of hij het vergeten is? 't Brood meenemen naar huis? Dat kan niet. Dat ziet moeder direct. Weet je wat? Neerleggen! Gewoon neerleggen en hard weglopen. Dat is het beste!

5. Kees doet nòg een boodschap

Met vlugge stappen loopt Kees verder. Blij met de oplossing, bezorgd, omdat toch alles nog niet achter de rug is. En dichterbij nadert hij het huisje van ouwe Toon. O... als die hem maar niet ziet. Stel je voor! Langzaam loopt hij naar de grote groene schuur en gluurft voorzichtig om de hoek naar het kleine huis. Niemand te zien.

Donker kijken de ramen hem tegen. Aan weerszijden is een gordijn schuin omhooggetild door een koord. Zou ouwe Toon daarachter zitten? Zou hij straks ineens te voorschijn springen en zijn vuisten ballen?

Schichtig nadert Kees de deur. Hier ergens zal hij het brood moeten neerleggen, maar waar? Overal ligt sneeuw. Grote witte bergen. Zelfs de klompen van ouwe Toon zijn met een witte vacht bedekt. Vreemd is dat. Zou Toon die klompen dan niet gebruiken? Nog dichterbij komt hij bij de deur. Zal hij één klomp leeggooien? Hij bukt zich voorover, strijkt met zijn ene hand over de kap van de klomp. Maar de sneeuw wil niet weg. Hij is hard, hij is bevroren.

Opeens... Hoor Kees wat? Hij richt zich angstig op, staat met gespitste oren. Hoor! Hé... 't lijkt wel... Sst. Luister! Kreunen! Er kreunt iemand. Waarom? Er zal toch niet...? Kees' hart bonst. Hij hoort het duidelijk. Steeds weer. Soms zacht, soms hard, maar het blijft.

Wat nu? Weggaan? Net of hij van niets weet? Bestaat niet. Er is iets aan de hand, dat is zeker! Voorzichtig doet hij een paar stappen dichterbij. Daar staat hij nu, met volle handen tegen de deur gedrukt. Dat gaat niet. Wacht . . . 't Kleine broodje in z'n zak, nu kloppen. „Boem, boem, boem!” Hij schrikt van het geluid, staat klaar om weg te springen. En in de donkere kamer schrikt ouwe Toon ook. „Niet doen, niet doen,” kreunt hij, „help me toch – help!”

Voorzichtig opent Kees de deur op een kier, gluurt een donker halletje in. Daar, dat moet de kamerdeur zijn. Weer klopt hij op de deur – doet hem dan zachtjes op een kier en gluurt met grote angstige ogen naar binnen. Dan ziet hij de oude man. „Ik ben hier,” zegt Kees benepen, en gluurt nu wat verder om de hoek. „Ik kom het brood brengen van de bakker. Die kan niet door de sneeuw met zijn fiets.”

„Gelukkig!” Met een zucht laat de oude man zich terugvallen in de kussens. Zijn borst hijgt. Hij kijkt Kees vriendelijk aan. „Dank je,” zegt hij dan, „ik ben zo ziek. En ik dacht, dat zij het weer waren, die jongens. O, die plagen zo, die kunnen zo sarren. En de ruiten gooien ze haast stuk. En dan . . . als ze stuk zijn, wat dan? 't Is nu al zo koud.”

Kees ziet het moede verdrietige gezicht van ouwe Toon. En hij, Kees, hij zou wel door de grond willen zinken. Hij heeft immers ook met sneeuwballen gegooid? O, als ouwe Toon dat wist! Verlegen staat Kees midden in het kamertje. Hij zou wel weg willen kruipen . . . en toch, hij kan niet. Kon hij maar iets doen, iets goed maken. Maar hoe?

„Jij hebt mijn brood gebracht, jongen, dat is reuzefijn. Ik ben zo ziek, en er is niemand die het weet. Zou je misschien voor mij naar de dokter willen gaan? O, alsjeblijft, je zou me er zo mee helpen! En . . . het is zo koud. Ik heb hier geen hout in huis. 't Is helemaal in de schuur en de kachel brandt ook al niet meer. En het hout ligt zo ver weg.” Kreunend komt ouwe Toon verder overeind.

Verlangend ziet hij Kees aan. Deze jongen, zou die hem willen helpen? Er is verder niemand! O... als die het niet doet, wat dan?

En in Kees' oren klinken de woorden na: „O... alsjeblieft, je zou me er zo mee helpen!”

Kees knikt. Natuurlijk zal hij helpen. „Naar dokter Stegema? In de dorpsstraat? Nou, ik ben zo terug, hoor, en dan zal ik hout halen.” Hij verdwijnt vlug uit het kamertje. Weg rent hij. Wéér naar het dorp, weer naar de dorpsstraat, nu naar dokter Stegema. Hij weet hem best te wonen. 't Is immers hùn dokter ook!

6. Bij dokter Stegema

Met een luid geklingel gaat de bel in het grote doktershuis. Even later gaat de deur open. Dokter Stegema ziet Kees vragend aan. Hij heeft zijn jas al aan, zijn hoed op. Hij wilde net vertrekken. „Wat is er aan de hand, Kees?”

„Ouwe Toon van de landweg is ziek, dokter. Ik heb hem z'n brood gebracht en toen vroeg hij of ik u wilde halen.”

Glimlachend ziet de dokter Kees aan. „Je bent een reuze vent, Kees. Als jij me dat nou niet verteld had, had ik er niets van geweten. Lag die arme baas daar nu nog alleen? Ik ga er direct heen.”

„Ja dokter, dag dokter.”

Kees draait zich om, wil de dorpsstraat weer in. Maar dokter Stegema houdt hem tegen. „Wacht eens even, Kees! Je kunt natuurlijk niet fietsen met die sneeuw. Ben je lopend?”

„Ja dokter.”

„Dan rijd je met mij mee. Kom maar.” Met grote stappen gaat dokter Stegema voor hem uit, loopt om de auto heen en terwijl hij achter het stuur gaat zitten, maakt hij met z'n andere hand de deur voor Kees los. „Zo jongen, kom erin!”

De motor slaat aan. De auto rijdt weg. Hij hobbelt tussen de huizen door – draait even later de stille landweg op. Ze zijn er zo. Oei, toen Kees het moest lopen, leek het veel verder. Voordat Kees het weet, staan ze stil voor het huisje van ouwe Toon.

De dokter wacht niet tot hij is uitgestapt. „Zo, 's even kijken,” zegt hij, terwijl hij het portier achter zich dichtgooit. En voordat Kees is uitgestapt, is hij al door de deur verdwenen. Daar staat Kees nu. Ook naar binnen gaan? Kan niet. Misschien wordt Toon onderzocht. De schuur . . . de houtjes? Dàt kan.

Kees rukt aan de deur. Hè, die zit haast helemaal dichtgesneeuwd en wil bijna niet meer open. Kees rukt hem hardhandig heen en weer. Steeds verder moet de sneeuw nu wijken, tot Kees door een

flinke spleet naar binnen kan. Ja, hier liggen de houtblokken, keurig tegen de wand gestapeld. Hier kan heel wat van naar binnen. Daar! Die ronde houtmand. Vlug pakt Kees wat blokken bij elkaar. Ziezo, dat is de bodem. Nu stapelen! Ho! anders kiept de hele zaak.

Ziezo! En nu . . . Wat blijft die dokter lang binnen. 'k Wou dat je klaar was, denkt Kees. O . . . wacht, een schop, een bezem . . . en een besneeuwd straatje . . .

Als even later de dokter buiten komt, is Kees met een hoogrode kleur aan het werk. Het straatje is al half schoon. 't Is keurig geworden. Kees vindt het zelfs jammer dat de dokter nu al komt. Met z'n handen op de schop kijkt hij puffend hoe de dokter naar buiten stapt en de deur achter zich sluit.

De dokter loopt niet meteen naar de auto toe. Hij blijft eerst even staan bij Kees. „Ouwe Toon heeft het knap te pakken, Kees. Hij mag de deur niet uit. Ik zal de zuster waarschuwen of die hem iedere dag even wil komen wassen en z'n medicijnen geven. Maar verder . . . de kachel? Het hout? De boodschappen?” De dokter heeft een diepe rimpel in z'n hoofd. „Toon moet geholpen worden, Kees, maar hoe?”

Kees krijgt dieprode wangen. Zou hij misschien . . . ? Of . . . zou de dokter het weten, van die sneeuwballen? „Ik kan wel boodschappen doen, dokter, en hout halen,” zegt Kees zacht.

O . . . als dokter nou maar niet zegt: „Ik vertrouw jou dat niet toe, Kees, jij bent toch immers ook één van die vier!” Maar de dokter zucht opgelucht. „Dat is reuze, Kees. Dat is alvast iets. Wat zal jouw moeder trots zijn op zo'n zoon. Dag Kees!”

De dokter steekt hem z'n hand toe. De dokter vindt hem flink. Dat voelt Kees. Dáárom krijgt hij een hand. Maar is hij echt flink? Is hij die hand wel waard?

Achter hem slaat een motor aan. De auto rijdt weg, weet Kees. De auto met de dokter.

Even later loopt Kees over het schone straatje met een grote mand hout tegen zijn buik gedrukt. Hij zucht ervan. 't Is een hele vracht. Poeh!

Als hij het kamertje binnenstommelt, wordt ouwe Toon wakker. Zijn magere arm ligt op het witte laken. Nu wenkt hij Kees dichterbij. „Hoe heet jij?” klinkt het schor.

En dan is daar weer die rode kleur op Kees' wangen. Waarom vraagt ouwe Toon dat? Wil hij het weten om die sneeuwballen tegen de ramen? Kees durft niet op te kijken. Zacht fluistert hij z'n naam, hoopt eigenlijk dat ouwe Toon het niet zal verstaan. Maar ouwe Toon hoort het best. Zijn koude hand ligt nu op het warme hoofd van Kees. „God heeft engelen om Hem te helpen, m'n jongen,” zegt Toon schor, „maar vandaag stuurde hij jón daarvoor in de plaats.”

De grote klok aan de muur geeft vier zware slagen. De handen van ouwe Toon liggen gevouwen op het dek. Zijn lippen bewegen. Hij dankt. Waarvoor? Omdat Kees hem geholpen heeft! Maar dat kán toch niet! Die Kees . . . O, als Toon het allemaal wist . . . „Morgen, tot morgen,” mompelt Kees. Dan trekt hij beschaamd de deur achter zich dicht, stapt het schone straatje af, de weg op, het brood voor moeder onder z'n arm.

7. Een gevaarlijk spel!

Dreunend galmen twee klokslagen uit de grote kerktoeren over het dorp. De wind voert ze mee en veraf zijn ze nog te horen. Op de hoek van de zijweg wacht Harm. De handen diep in z'n zakken. Z'n gezicht blauw van de kou en bibberend in de snijdende wind. Waar blijven ze nou, die anderen? 't Was toch goed afgesproken: om twee uur bij de zijweg. Dat kan dus niet missen. Z'n voeten stampen de rulle sneeuw plat. Z'n vingers beginnen te tintelen van de kou.

Eindelijk! Tien over twee . . . twee zwarte gedaanten in de verte, de tweeling Hans en Gijs. En Kees? Mocht zeker niet van z'n moeder. Heeft zeker eerst verlof gevraagd, sufferd! Dan maar met z'n drieën. „Hoei jongens! Even rennen. 'k Heb geen gevoel meer in m'n tenen!”

Daar gaan ze – met z'n drieën in een sukkeldrafje de stille landweg op. De zon straalt over de witte vlakke. Het lijkt net of overal glinsterende parels liggen! Maar de jongens letten er niet op. Ze turen in de verte. Daar ginds, een klein beetje naar rechts, daar achter het polderland, daar is het!

Bij een groot hek houden ze stil. „Hier moeten we over,” zegt Harm. En bij het volgende hek: „Hier kun je makkelijker onderdoor, dat doe ik ook altijd.”

Verbaasd, ook bewonderend kijkt Hans op zij. „Altijd?” vraagt hij dan, „kom je hier dan zo vaak?”

„Nou en of,” klinkt Harms stem triomferend. „Man, haast iedere dag. Als ik het dan nog niet zou weten!”

De achting van de jongens voor Harm stijgt. Zou Harm werkelijk iedere dag, helemaal alleen . . . ? Dat zouden zij toch niet wagen. De sneeuw in het land ligt hoog. Ze zakken er op sommige plaatsen tot over hun knieën in. Maar ze letten er niet op. Ze komen nu al dicht bij de geheimzinnige plaats. Hoe dichterbij ze evenwel in de buurt komen, hoe langzamer ze lopen gaan.

„Wordt er hier nooit gewaakt?” vraagt Gijs. Met zijn hand boven zijn ogen tuurt hij in de verte, probeert beter te zien.

„Ben je gek, man,” zegt Harm ruw. „Gewaakt? Met dit weer? Nee, alleen als er gewerkt wordt, dan kun je 'm beter smeren. Maar daar is het nou toch immers geen weer voor!” Toch houdt hijzelf z'n pas ook een beetje in en loert schichtig om zich heen. Dan, gerustgesteld, schatert hij het weer uit. „Jullie gaan me toch niet vertellen dat je bang bent?”

„Welnee,” schudt Gijs.

„Ben je mal,” lacht Hans.

En voort gaan ze, door het wijde, witte land.

Ze komen bij een brede sloot. Die is helemaal bevroren en er ligt een dikke laag sneeuw op. „Kom maar,” zegt Harm, „ik ga wel voorop. Stap maar in de sporen, die ik achterlaat. Dan wordt het één driedubbele afdruk, dat staat leuk.” Om zijn mond trekt een

grijns. Zijn ogen lachen sluw. Zou geen mens bedacht hebben, maar hij wel! „Zo jongens, dat ging best. Nu verder.”

Ze zijn het ijs al over. Nu scharrelen ze op een groot terrein. Hier liggen honderden oude auto's, groot en klein. Het is een grappig gezicht. Een laag sneeuw ligt over alles heen. Daardoor kun je niet zien hoe verroest ze eigenlijk wel zijn. Sommige auto's lijken nog heel wat. „Kijk, daarginds, dat is een mooie, zeg. Zie je dat, hij heeft al z'n wielen en al z'n ruiten nog. Ga je mee er eens in?” Gijs rammelt aan de deur. Hij knerpt open. Vóór hem is de bank, het stuur, het gaspedaal. Hè, leuk, net echt. „Kom mee, Hans, zeg maar waar je heen wilt!”

Achter elkaar schuiven ze de cabine in, wringen zich tussen stuur en bank. Hun ogen stralen, hun wangen tintelen. Gijs eerst! Zijn ene hand omklemt het stuur. De ander rommelt wat aan de „pook” op de bodem. Brr! doet z'n mond en voort rijden ze. Ze zijn in een zucht Nederland uit, vooruit maar, harder, Brussel, Parijs, Rome... Ze vliegen het allemaal voorbij.

Maar na tien minuten kan Hans niet langer wachten. Met z'n ellebogen verdringt hij Gijs van z'n plaats. „Toe jô, verdwijnt es even. Nou mag ik.” En weer klemmen een paar handen zich om het stuur. Nu is de wagen een race-auto geworden. 't Is een zware wedstrijd. Ze zitten op de grote sintelbaan. De motor knalt en ploft, steunt en kreunt. Wie zal het winnen...?

Met een boos gezicht trekt Harm de deur open. „Leuk zijn jullie, zeg. Ik kon jullie nergens meer vinden en heb wel een kwartier lopen zoeken. Daarginds zijn de wagens, die er het laatst bijgekomen zijn; daar moet ik even wezen. Blijven jullie maar hier, ik ben zo terug.” En weg stapt Harm. Wat gaat hij doen...?

Eenzaam en soms scheefgezakt staren de auto's Harm na. 't Lijkt wel of ze willen zeggen: Wie is dat eigenlijk? Wat moet dat hier op zo'n koude middag? Een Fordje staat op twee lege voorbanden. 't Is net een koe, die bezig is om op te staan.

Tussen de nieuw aangevoerde auto's zitten er een paar verschrik-

kelijk in elkaar. Ze lijken wel op een prop papier. Zeker door een ongeluk. 't Is ook zo glad op de weg. Harm stapt wat sneller door. Maar opeens klinken voetstappen náást hem. Hans is hem achter-nagelopen.

„'k Ga mee, jij weet hier zo goed de weg.”

Maar vreemd . . . dan is Harm opeens niet meer dat vriendelijke jongetje. Nijdig kijkt hij op zij. „Doe toch niet zo eigenwijs! Je zou toch daar blijven!”

Beteuterd blijft Hans staan. Zin om met Harm mee te trekken, heeft hij niet meer. Harm is trouwens al verdwenen, voelt blijkbaar niets voor gezelschap. Gijs rammelt intussen aan een deur van een grote grijze bus. „Kom Hans, hij is open. Wij gaan lekker hier-in!” Achter elkaar bestijgen ze de treeplank en komen in de oude

bus. Achterin zijn een paar ramen stuk. Het tocht! Maar . . . wat een ruimte, nu de banken uit zo'n wagen zijn gesloopt. 't Is net een lange smalle kamer. Ze lopen er rustig in rond, betasten de wanden.

Dan, na een poosje, horen ze voetstappen buiten. Ze duiken diep weg. De stappen komen nader. Zijn ze van Harm of . . . ? Geen van beiden durven ze omhoog te komen. Pas als ze een hele tijd gezeten hebben, gluren ze voorzichtig door het glas. Gelukkig, 't is Harm. Snuffelend en zoekend loopt deze tussen de rijen auto's door. Hans buigt zijn hoofd ver uit dat gedeelte waar geen ruit in zit. „Psst, Harm!”

Een hand gaat omhoog, een blik van herkenning. Dan komt Harm hun richting uit, rukt de deur van de bus open. De wind blaast naar binnen. Brr. „Jongens, ik weet wat. 't Is om te verhippen van de kou. We maken een kampvuur. Ginds ligt hout, ik heb lucifers, kom maar!” Baggerend bereiken ze de hoge stapel hout en laden hun armen vol. „Ziezo, nou terug. In de bus! Daar kan het het beste, anders waait de wind het uit.”

„In de bus?” doet Hans verbaasd. „Daar is immers geen kachel?”

„Man, hou op,” pocht Harm. „Heb jij ooit een kampvuur in de kachel gehad? Kom maar hier. Zo! Eerst een prop papier. Nu de spaanders er omheen, net als bij een piramide. Ziezo. En nou . . . Alsjeblieft!” Trots monstert hij de verbaasde gezichten. De krant brandt. De spaanders beginnen te knetteren. „Nu wat grote stukken. Hoera!” Vergenoegd wrijft Harm zijn handen in elkaar, houdt ze dan uitgespreid boven het laaiende vuur. Lekker warm! Ook Hans en Gijs komen bij. Hè, heerlijk, ze hadden het toch kouder dan ze dachten.

Als het vuur begint te smeulen, is de aardigheid eraf. „Kom lui, nog even schaatsen,” zegt Hans. „Ik smeer 'em!” Stommelend verlaten ze het veilige kamertje. Nog even ziet Gijs om. „Zou het geen kwaad meer kunnen, 't vuur?” Maar Harm lacht al z'n zorgen weg. En achter elkaar verlaten ze het stille terrein.

8. Kees doet een ontdekking

Dromerig loopt Kees voort over de stille weg. Wat had ouwe Toon ook alweer gezegd? „God heeft engelen om Hem te helpen, jongen, maar vandaag stuurde Hij jou!” Wat zou ouwe Toon daarmee bedoeld hebben? Zou hij werkelijk denken dat het God was, die Kees gestuurd had? Maar . . . Kees had immers helemaal niet gewild?

Om twee uur had hij hier bij de kruising moeten zijn. Nu is het al vier uur geweest. Even blijft hij aarzelend staan. Ze zijn nu vast al weg, denkt hij. Nu hoef ik niet meer te gaan. Ze vonden me vast verschrikkelijk laf. Ze dachten natuurlijk dat ik van thuis niet mocht. Nu – hij wist wel beter. Als ouwe Toon er niet geweest was . . .

Zóuden ze daar eigenlijk al weg zijn? Kees was er nog nooit geweest. 't Zou er best leuk zijn. En juist nu met die sneeuw. Zal hij nog even gaan kijken? Het kan nu eigenlijk best. Heel even! Hard lopen.

Even later rent hij door het besneeuwde veld. Hij hoeft de sporen maar te volgen. Dat is handig. Kijk, hier zijn ze het hek over gegaan, want de stappen houden op en gaan aan de andere kant verder. Daar zijn ze er onderdoor gekropen. En hier . . . hé, vreemd, nu houden er twee sporen ineens op en gaat er één spoor verder. Een vreemd groot spoor. Ze hebben zeker in elkaars voetafdrukken gelopen. Nu lijkt het net of er maar één door de sneeuw is gegaan.

Kees kijkt nieuwsgierig rond. Allemaal auto's! Van zó dichtbij heeft hij het nog nooit gezien. Zóveel oude wagens bij elkaar. Wat zijn sommige nog mooi! Tja – eerst reden ze allemaal, ieder z'n eigen gangetje, door het land. Nu liggen ze hier allemaal bij elkaar. De auto van de groenteman, van de dokter en van de burgemeester!

Hé, daarginds kronkelt rook in de lucht. Zou er een wachter zijn? Voorzichtig sluipt Kees dichterbij, houdt zich voor de zekerheid

een beetje schuil. Is daar een loodsje misschien? Nee, wel een bus, een grote grijze bus. Oei! Daar komt die rook uit. Daar brandt iets. Vast! De ramen zijn dik bevroren, met grote witte bloemen. Je kunt van buiten niet de bus inkijken.

Wild rukt Kees de deur aan de voorkant open. Maar de wind blaast

nu door de kapotte ramen naar binnen en door de deur naar buiten. Kees springt verschrikt een paar passen achteruit. Een vieze stank prikkelt in z'n neus. De rook doet z'n ogen tranen. En door de wind krijgt hij de deur niet meer dicht. De vlammen grijpen wild en fel om zich heen. Is het rubber? Een oud blik benzine misschien? Wat moet Kees doen? Angstig tuurt hij om zich heen. Water, veel water, maar hoe kom je daaraan? Die deur, die moet dicht. Dat eerst. Wild gooit hij zijn lichaam er tegenaan. Toe nou – die akelige deur! Maar het is niet meer de deur, die nog helpt. Kees ziet het niet, maar hoog uit de bus laaien de vlammen. Ze grijpen met grote oranje armen naar boven. Het hout knettert, en de rubber drijft grote zwarte wolken omhoog in de effen blauwe lucht.

9. Brand!

Thuis wacht moeder op Kees. Waar blijft nou toch die kwaai aap? Hij zou eerst brood halen, dan pas schaatsen. Is hij nou toch nog eerst naar het ijs?

Dan . . . midden op de dag het geloei van de brandsirene. Ondanks de kou lopen er groepjes mensen voorbij. Ze wijzen . . . ginds, daar, allemaal rook. Moeder doet ook haar mantel aan, zet haar kraag op en stapt naar buiten. Ze tuurt langs de uitgestoken vingers in de ijle verte. Grote donkere wolken kronkelen daar omhoog. Midden in het witte land. Brand! In deze barre tijd. O, wat erg! Een schoorsteen, die verstopt is geraakt? Arme mensen, arme kinderen. Wie zouden er in dat huis wonen?

De buurman – die weet het! „'t Is vast bij het autokerkhof, mevrouw. 't Is maar te hopen, dáár kan het nog het beste branden. Hoe kan het gebeuren, zou je zeggen, hè, zo met dit gure weer.”

In de dorpsstraat rijdt de rode brandweerauto uit. De hele brandwacht zit erop. Sterke kerels, allemaal lui uit het dorp. En Van Held, de agent, zit voorin. Zijn borst vooruit, zijn rug kaarsrecht. Hij kijkt alsof hij alleen de brand wel blussen kan. Wacht maar eens even. Hij is niet van gisteren!

Het rood van de wagen steekt fel af tegen de witte sneeuw. Hobbeldobbel rijdt de auto de landweg op. Nog even, en ze zijn er. Puffend en zuchtend rijdt de wagen door. Jammer dat ze niet door het weiland kunnen rijden, dan zouden ze er veel vlugger zijn. Nu moeten ze helemaal om.

Met een grote boog komen ze eindelijk bij hun doel. Ze kunnen bijna niet meer ademen van de rook. Haastig zijn de mannen uit de wagen gesprongen. Nu doet ieder iets. Sommigen hakken een gat in het ijs. Anderen rollen en strekken de brandslang. Weer anderen richten de spuit. Daar, die autobus, dat is de kwaaië! Van Held, de agent, kijkt met zoekende ogen om zich heen. Is hier nou niemand te bekennen?

Dan ineens ziet hij Kees. De koude Kees met z'n zwart-berookt gezicht. In een paar passen is hij bij hem. „Wat doe jij eigenlijk hier?” bast zijn stem.

Verschrikt kijkt Kees om en ziet het boze gezicht van Van Held. Hij begrijpt meteen wat de agent zou kunnen denken: dat hij de brandstichter zou zijn. Bij de gedachte alleen al, krijgt Kees een hoogrode kleur. Hij . . . stel je voor. Hij stottert van schrik een paar onsamenvangende woorden.

Maar Van Held geeft hem geen kans om van de schrik te bekomen. „Ga maar direct naar huis,” bromt hij boos. „Zodra ik tijd heb, weet ik Kees van Vliet wel te vinden.”

En Kees gaat . . . zonder iets te zeggen. Hij vliegt voort over het witte veld. Hij vecht met z'n tranen, in radeloze wanhoop. Sufferd die hij is! Waarom heeft hij niets gezegd? Waarom heeft hij niet ontkend: „Van Held, ik was hier toevallig, ik had het net ontdekt.” Ach, Van Held zal erom lachen. „Toevallig? Hier, zó ver van huis?

Was je soms aan het bloemen plukken voor je moeder?" Kees rent voort, met gebalde vuisten. Op de weg komen telkens nieuwe groepjes mensen aan. Ze kijken naar die rennende jongen, naar z'n gebogen rode hoofd. Ze denken . . . ja, wat denken ze?

En bij de brand midden op de wei zijn tientallen mensen, langzaam maar zeker samengestroomd. Tussen hen in staat Harm, heel toevallig. Hij kijkt geheimzinnig. 't Is net of hij lacht.

En zie eens, daar, op de grond, ligt zo maar een brood. Het brood voor Kees' moeder. Vergeten . . .

10. Van Held, de politieagent

Bij Van Vliet wordt wild op de deur gebonsd. Verschrikt springt moeder overeind. Wat is er nu weer aan de hand? Als ze de deur op een kier heeft, rolt Kees al naar binnen. Luid snikkend. Met-

een loopt hij door. Z'n dik besneeuwde schoenen nog aan. De trap op – naar boven. Daar ploft hij neer, boven op z'n bed. Huilend en snikkend.

En moeder staat erbij. Ze begrijpt niets van Kees' grote verdriet. „Kees toch, wat is er dan toch gebeurd?” vraagt ze.

Geen antwoord. Alleen een tenger jongenslichaam dat heftig op en neer schokt. „O – o – o!”

Na een poosje wordt er gebeld. Ook dat nog. Zachtjes doet moeder de deur van Kees' kamer achter zich dicht en loopt met een diepe zorgrimpel op haar gezicht de trap af. Dan doet ze de voordeur open. Op de stoep staat Van Held. Achter hem, op zij van hem, staan de kinderen uit de buurt, een enkele buurvrouw of buurman. De brand . . . de rennende jongen . . . Van Held op de stoep bij Van Vliet! Ze begrijpen het al, ze weten er alles van. Maar moeder kijkt met verbaasde vragende ogen. „Of Kees thuis is? Jazeker, komt u even binnen. Gaat u zitten,” wijst moeder even later in de kamer en trekt een stoel dichterbij. Buiten zijn de kinderen, ze gluren om toch maar niets te missen.

„Wát zegt u?” Moeder wordt wit van schrik als Van Held z'n boodschap heeft gedaan. „U bedoelt, dat mijn jongen misschien brand gesticht heeft? Dat hij . . . dat kàn niet!” Ontsteld en verschrikt kijkt moeder voor zich uit. 't Kan niet, en toch . . . Kees kwam niet thuis . . . Kees zit nú vreselijk te snikken . . . zou het dan toch waar zijn? O nee, alsjeblijft niet. „Maar . . . hij zal toch niet met nog meer daar geweest zijn?”

„Nee, alleen Kees. Ja, mevrouw, kinderen zijn wel eens ondeugend zonder dat hun ouders het zelf weten. Dat komt meer voor! Waar is uw zoon?”

„Boven, hij huilt. Ik weet niet wat er is.”

„Ziet u wel, daar hebt u het al. Spijt, spijt nu het te laat is. Zo gaat het nu altijd. Ik ben al tien jaar bij de politie, en zo is het nu al tien jaar lang.”

Buiten, tussen de mensen door, baant Kees' vader zich een weg.

„Kees heeft brand gemaakt,” roept een klein meisje hem na. „Kees wordt opgepikt,” roept nummer twee. Vader loopt door. Hij komt de kamer in en krijgt daar het hele verhaal te horen. „Wacht maar,” zegt hij dan. „Ik ga wel even naar boven.”

Met twee treden tegelijk neemt hij de trap. Op Kees' kamer vindt hij de nog zacht na-snikkende jongen. Als Kees vader ziet, beginnen opnieuw zijn tranen te stromen. Dan neemt vader zijn grote zakdoek. „Ziezo, en nu een beetje water. En dan vertellen. Wat deed je na het eten? Naar de bakker! Zo, en toen? Naar ouwe Toon. Tot hoe laat? Vier sloeg de klok. Best. En verder . . . Kijken of de jongens er nog waren. Zo . . . en toen zag jij die brand? En ben je toen gauw naar huis gerend? Zo, dus je probeerde te blussen. Heb je daar die rare hand van?” Vader wijst naar een lelijke plek op de hand van Kees. Dat had deze zelf nog niet eens gezien. „Zo . . . en toen kwam de brandweer en zag Van Held jou. Dacht hij dat jij dat vuur aangestoken had? En wat heb jij toen gezegd? Niets? Dat is niet veel. Kom maar, dan vertellen we dit verhaal ook nog eens beneden.” Hoopvol ziet Kees vader aan. Zou dan toch alles goed komen? Zou Van Held hem geloven?

Maar als Kees beneden is, vlot het gesprek niet meer. 't Is net alsof Kees' tong vastgeroest zit in zijn mond.

Van Held ziet hem streng en strak aan. „Zo jongetje,” zegt hij, als Kees hortend en stotend zijn verhaal heeft gedaan. „Dus jij kwam zo maar even op het terrein om te kijken of de jongens er nog waren? En wie waren dat dan wel, die jongens?” Afwachtend kijkt Van Held Kees aan.

Maar Kees' hoofd knikt naar beneden. Zijn ogen turen naar de grond. „Wie waren dat dan wel?” Moet hij nu z'n vrienden verraden? Moet hij nu zeggen: Hans, Gijs en Harm? Dat kan niet. O nee, dat wil hij niet, dat nooit.

't Wordt angstig stil in de kamer. De klok tikt. Van Held wacht. En vader en moeder wachten ook, in grote spanning. O, Kees kan het haast niet meer uithouden, hij snikt. Nee, toch zegt hij het niet. Nooit. O, en nu zal Van Held denken dat . . .

Hoor, daar is het al, de stem van Van Held klinkt door de grote stilte. „Als jij geen namen noemt, Kees, dan vul ik jouw naam maar in. Het spijt me.”

Kees kijkt niet op. Hij kan niet. Grote tranen druppen op z'n trui. Daar staat hij nu. Helemaal alleen . . .

En Van Held klapt z'n boekje dicht, stopt het veilig in z'n diepe zak. „'t Spijt me,” zegt hij nog eens. „Ik moet gaan.” Met een korte groet verlaat hij de stille kamer. Vader doet de buitendeur achter hem dicht.

11. Rumour in de klas

De volgende morgen is er weer gewoon school. Natuurlijk. Er is toch niets bijzonders? Harm staat weer als altijd te wachten bij de kruising. Ook niets bijzonders. En toch . . . Er hangt iets. Iets, in het hele dorp. De mensen praten erover, ze fluisteren het elkaar toe voor de toonbank van de kruidenier. „Hebben jullie het gehoord? 't Is toch wat te zeggen, hè, zo'n jongen toch!”

Harm wacht. Op Kees, Hans en Gijs. Kijk, daar komen ze aan. Rennend als altijd. Bijna te laat, bijna! Hans voorop, Gijs erachter. En Kees? Hé, die is er nog niet. Maar langer kunnen ze niet wacht-

ten. Om negen uur gaan de deuren dicht. Dan komen ze er niet meer in.

Naast elkaar rennen ze voort. Ze passeren het huisje van ouwe Toon. Voor sneeuwballen gooien is er nu geen tijd. Jammer! Eindelijk komen ze de dorpsstraat in. Als laatsten schuiven ze tussen de al stil geworden rijen op het schoolplein. Ze lopen mee, voetje voor voetje, tussen hun klasgenoten. Alleen Kees . . . die is er niet. Nog niet . . . vreemd! Op rij komen de dikke winterjassen aan de kapstok in de gang. En alleen de kapstok van Kees blijft leeg. Vreemd gezicht is dat. Luid kwetterend komen ze het klaslokaal binnen en schuiven naast elkaar in de bank. Alleen de bank van Kees, de plaats naast Harm, blijft leeg.

Dan . . . als mijnheer Van Dam nog niet zit, dan is het er ineens. Evert, die voor Harm zit, draait zich om, wijst op Kees' plaats en zegt: „Hij is opgepikt gisteren, hij heeft brand gesticht.” Snel draait hij zich om. Heeft mijnheer hem gezien? Gelukkig niet! Als mijnheer Van Dam z'n plaats inneemt, vooraan in de klas, zit er weer een rustig jongetje op de voorste rij. Maar z'n boodschap blijft. Het klinkt na in tientallen oren. Oren van jongens, die het al hadden gehoord en van jongens, die het nog niet wisten.

Iets van de spanning is merkbaar in de klas, ook bij Harm, Gijs en Hans! Opgepikt! Brand gesticht! Kees? En zichzelf dan? Ze waren zich náár geschrokken toen ze vanaf het ijs de brand hadden gezien. Ze waren naar huis gerend, Hans en Gijs. Wat hadden ze die nacht slecht geslapen, zó bang waren ze, dat ze zouden worden ontdekt. En Harm? Die was erheen gerend en had staan kijken, vooraan in de groep. Maar Kees? Die hadden ze toch immers de hele middag niet gezien!

Hans balt z'n handen tot vuisten. Hij zóu dat akelige ventje, hij zou die Evert op z'n gezicht willen slaan! Dat ventje, hoe durft hij! Hij haalt diep adem en zegt dan: „Vent, je bent niet lekker, je bent er niet eens bij geweest. Wij zijn . . . Auw!”

Harm geeft hem een flinke schop tegen zijn schenen. Hij

pakt zijn zere been tussen beide handen en ontmoet de donkere ogen van Harm „Sufferd,” bromt die, „je zou de heleboel ver- raden. Houd je mond!”

Dan maakt mijnheer een eind aan de ruzie. Iedereen kijkt weer vóór zich. Ook Hans en Gijs. Maar vóór hen is de lege plaats van Kees. Dat is het hem nou juist.

Traag kruipen de uren voorbij. Tot de bel gaat voor het speel- kwartier. Ze rennen naar buiten. Daar wordt het gesprek voort- gezet. Dáár wenkt Harm de jongens naar zich toe. Hans en Gijs. „Denk eraan,” dreigt hij ruw, „als je het hart hebt dat je het zegt! Ik zal je!”

„Ja, maar Kees dan? Kees is opgepikt. Je hebt het toch zelf ge- hoord! En wij . . . die grijze bus!”

„Maar man, Kees heeft toch niks gedaan? Als Kees heeft ontkend, is hij al lang weer thuis. 't Zal zo'n vaart niet lopen, hoor. Die is morgen weer op school, let maar op mijn woorden. En ons vinden ze nooit!”

De bel rinkelt, de les begint weer. Maar als om twaalf uur het eind van de ochtend er is, dan zijn niet alleen de jongens blij. Ook mijn- heer Van Dam. Hij heeft nog nooit zo'n onrustig stel gezien. En met een zucht van opluchting trekt hij de deur achter zich dicht!

12. Er is nog meer aan de hand

Op het bureau bij Van Held wrijft een man onrustig zijn handen in elkaar. Is me daar gisteren zowat z'n hele bedrijf verbrand! 't Had maar een haartje gescheeld. Als de brandweer er niet was geweest! Nu is het gebleven bij die grijze autobus, maar anders . . . „Ja, en ik bèn er nog niet,” vertelt hij. „Het was de laatste tijd

toch bij mij al niet pluis. Iedere keer als ik zo'n auto had gekocht voor de sloop, miste ik wel iets. De ene keer de radio, naast het stuur. De andere keer een klokje, of een snelheidsmeter – noem maar op. De knecht kon met z'n schroevendraaier zo hard niet lopen, of er was wat aan de hand."

De agent krabbelt eens op z'n hoofd, kijkt onderzoekend naar de man voor het bureau. „Weet u dat wel zeker?” vraagt hij dan. De man knikt nadrukkelijk. „Absoluut!”

„En hebt u dan nooit iemand gezien van wie u dacht: wat moet die hier?”

„Nooit,” schudt de man van nee. „Niet één keer.”

Nu schudt ook Van Held z'n hoofd. Zorgrimpels komen boven zijn neus. Nu is er niet alleen sprake van brand, maar ook van diefstal. Dat is vreemd, hóe komt hij daar nu achter? Wie kan dat nou doen? Ook Kees misschien? Toch maar eens onderzoeken. Een mens kan niet weten. Kees is daar ten slotte geweest. Op een stille dag, dat is verdacht!

Hij zegt het niet – nog niet – hij denkt alleen maar. Beleefd groetend verlaat even later de man het bureau. De notities blijven in het dikke boek achter. En ook de agent blijft achter . . . hij denkt. En wat hij denkt! . . . Arme Kees! Die heeft zich er lelijk ingedraaid. Die kwam om te stelen, tóen vond hij die brand. Of . . . deed hij allebei – stelen en brandstichten? Dat kan ook. De tijd zal het leren!

13. Ouwe Toon mag alles weten

Als Kees 's morgens wakker wordt, voelt hij zich misselijk en ziek. De hele nacht heeft hij in z'n warme bed liggen woelen met een heet hoofd. De slaap wou niet komen. Alleen de brand. Die was er telkens weer. De grote oranje vlammen. De felle schroeiende hitte.

Z'n droge gebarsten lippen. Met het licht op, van angst, was hij pas tegen de morgen ingeslapen, sloop hij om negen uur nog. En vader en moeder wekten hem niet. „Laat hem maar rustig slapen,” zeiden ze tegen elkaar. „Dan morgen maar pas naar school.” Als Kees z'n ogen eindelijk opendoet, is het halftien. Wat een tijd! „Wil je een kopje thee, Kees?” vraagt moeder, om het hoekje van de deur.

Kees schudt z'n hoofd. Hij wordt al naar als hij eraan denkt. Hij wil niets hebben, hij heeft genoeg! De brand, die nare akelige brand. En hij krijgt de schuld. Het is niet waar, helemaal niet waar. En daar komen ze weer. Drup voor drup – traan voor traan op het witte laken van zijn bed.

En dat hij nu niet naar school is, vanmorgen niet. Dat is eigenlijk dubbel erg. Nú denkt iedereen: Zie je wel, Kees is er niet, 't is dus echt, heel echt waar . . . Maar . . . had hij dan naar school durven

gaan? Kees rilt bij de gedachte alleen al. O nee, nooit. Nu niet, morgen niet, nooit, nooit meer! Zelfs de straat niet op! Stel je voor, alle burens, alle mensen zullen wijzen, zullen zeggen: „Kijk, daar gaat dat jongetje nou. 't Is toch wat te zeggen!” En hij, Kees, zal er niets tegen kunnen doen. Dat is het allerergste. O nee, de straat niet op, niet naar buiten!

Maar . . . Ouwe Toon! Die zou hij vergeten, aan hem heeft hij helemaal niet meer gedacht. Houthakken, boodschappen doen. O – ouwe Toons kachel mag niet uitgaan. Sneeuw, ijs, vriesweer, nee, dat kan niet. „Moeder, ik heb ouwe Toon beloofd hout te halen en boodschappen te doen . . .”

Moeder ziet de grote angstige ogen. Ze begrijpt haar jongen zo goed. „Ik weet wat,” zegt ze. „Ik ga het dorp wel in, als het nodig is; dat zal ik dan wel doen. En verder . . . Er is een lekker pannetje kippesoep en een klein biefstukje, dat is lekker voor ouwe Toon. Dan is er misschien uit het dorp wel niets nodig. En als er nog iets nodig is . . .”

Na een uurtje is Kees onderweg. Halfelf. Vreemd om nu hier te lopen. Op de stille landweg is niemand. Gelukkig maar! De mensen gaan de deur niet uit. 't Is veel te koud! Bij de kruising kijkt Kees schichtig op zij. Deze weg af, deze weilanden door . . . daar was het. Hu . . . Hij rilt in z'n dikke trui, trekt z'n das wat hoger op en is blij als hij bij ouwe Toon het schoongemaakte straatje op kan gaan.

Hoe zou het met ouwe Toon zijn? Tot nu heeft hij niet zoveel aan hem gedacht. Nu gluurt hij nieuwsgierig door de ruit naar binnen. Een hand gaat omhoog. Een oude magere hand! Even later staat Kees in de kleine kamer en kijkt de man in het gezicht. Het lijkt net of ouwe Toon niet zo ziek meer is en of z'n borst niet meer zó hijgt.

„Als ik maar binnen kan blijven, bij de kachel,” zegt Toon. „En daar heb jij voor gezorgd. Tjonge, wat had je een hout gehaald! En nou ben je er alweer. O jongen, je moest eens weten hoe ik naar

je heb uitgezien. Hoe ik alsmaar dacht: zou Kees nou nòg niet komen?"

Kees ziet beschaamd in de oude warme ogen. Weet ouwe Toon dan niet . . . Hij móet het vertellen. Hij mag Toon niet bedriegen. Hij is immers één van de vier! Zonder verder te denken, vertelt Kees wie hij eigenlijk wel is. Hoe hij elke middag uit school mee heeft gekogeld op de donkere ruit, meegelachen heeft achter het groene houten schuurtje. Als Toon èchte vriendschap geeft, moet dit gemene eruit. Anders staat het als een muur tussen Toon en hem in. Dat kan hij niet verdragen.

Maar . . . heeft hij nu niet de vriendschap van ouwe Toon verspeeld? Zegt ouwe Toon nu niet: Ga maar, Kees, zó wil ik je niet? Ja, dat zegt ouwe Toon. „Zo wil ik je niet, Kees. Niet zó, als een lastige jongen, die mij plaagt. Maar zó, zoals je nú bent. Weet je, toen je die ballen gooide, toen stond je tegenover me, toen probeerde je op me te mikken. Nú, nú sta je naast me, probeer je me te dragen. Zo alleen is het goed.”

En drágen zal Kees. Zoveel hij kan. Wacht maar, grote manden hout . . . alles, alles wil hij doen!

Maar . . . Is het de stilte in het kleine kamertje? De warme vriendschap van de oude man? Opeens zijn daar weer de gedachten aan gistermiddag. De brand. Het bezoek van Van Held. Opeens zit er voor het bed van ouwe Toon een kleine snikkende jongen. En ouwe Toon strijkt verbaasd en ontsteld zijn hand over het verwarde haar. Als vanzelf komt dan het lange verhaal. Van Harm, Hans en Gijs. Van Harm, die eigenlijk geen echte vriend is, maar toch altijd weer gedaan weet te krijgen wat Kees eigenlijk niet wil. Van de lantaarn, die stukgegooid werd. Van hun plan van die middag, hun afspraak, om twee uur op de hoek! Hoe hij, Kees, zelf tòch nog was gaan kijken, toch nog wilde gaan. Van de brand, van de agent. O – alles. „Nu durf ik niet meer naar school. O, nooit, nooit meer durf ik tussen de mensen in het dorp. Er is toch niemand, die me gelooft. Ik voel me zo alleen!”

Alleen! Was ouwe Toon dat ook niet, iedere dag opnieuw? Als niemand kwam om je op te zoeken, als ze alleen maar kwamen om te plagen? Hier is Kees. Ook niet ècht alleen en toch . . . Als iemand hem wil zien, is het alleen maar om te zeggen: „Kijk! Kees, de brandstichter!” En ouwe Toon weet het wel: dan ben je méér alleen dan in een hutje op de hei.

Na een poos moet Kees naar huis. Nog even en de klok slaat twaalf. Stel je voor! Dan zal iedereen hem zien. Iedereen zal wijzen zelfs: „Daar heb je Kees. Brandstichter Kees!” Hij zou het niet kunnen verdragen.

Op een halletje loopt hij over de stille weg. De sneeuw stuift achter hem op. Binnen in Kees is toch iets van een blij gevoel gekomen. Hij merkt dat het hem toch eigenlijk niet zó veel meer kan schelen als gisteren, toen met Van Held. Dat er in hem toch iets is weggeleden. Dat komt door ouwe Toon, dat weet hij zeker! Ouwe Toon, die níet boos geworden is, die hem niet heeft weggejaagd. Ouwe Toon gelooft hem, dat weet Kees zeker. Daar wordt Kees blij en gelukkig van!

14. Onverwacht nieuws voor Van Held

Stil blijft ouwe Toon achter. Moe ligt hij achterover in de kussens. Zijn ogen gesloten, zijn handen gevouwen op het dek. Die jongen, zo'n jongen toch! Alles komt Toon voor de geest. 't Lijkt wel of hij er zelf bij geweest is, toen de agent bij Kees op bezoek kwam en Kees haast niet spreken kon. „Dat zou ik ook gehad hebben,” mompelt hij voor zich heen. En Toon mompelt nog iets: „Heer, wilt U deze jongen helpen? Wilt U voor deze jongen zorgen? Amen.”

Dan, als hij zijn ogen opendoet, ziet hij opeens iemand naast zijn bed. Hij schrikt ervan. Hij had niemand horen komen. Nu kijkt hij de zuster aan.

Deze lacht. „Ik dacht, dat u sliep,” zegt ze. „Daarom deed ik zo zachtjes, maar u houdt me voor de mall!”

Ouwe Toon lacht, weet niet goed wat hij moet zeggen.

De zuster schudt haar hoofd. „Wil het vandaag weer niet zo erg? 't Piepen in uw borst is toch wel wat beter, dacht ik zo.”

Toon knikt. Zijn ogen kijken dankbaar. „Ja, dat geloof ik ook.” „Maar waar ligt u dan toch aan te denken. 'k Zie het aan uw hoofd, aan uw hele gezicht. Vertel het eens, waarover zit u te tobben? Kan ik iets voor u doen?”

Kan de zuster iets voor Toon doen? Iets voor de jongen doen, voor Kees? Ja . . . zeker wel. „O zuster, als u wilt, zoudt u dan aan Van Held, de agent, willen vragen of hij eens even langs wil komen? Er is heel erge haast bij, wilt u dat zeggen?”

De zuster kijkt verbaasd. Ouwe Toon en Van Held – wat moeten die twee nou bij elkaar? Maar ze knikt toch. „Natuurlijk, als dat nodig is. Vanmiddag nog?”

„Ja zuster, graag!”

Na een uurtje ligt ouwe Toon lekker schoon gewassen in bed. Op een tafeltje vlak naast hem ligt een klein wit kleedje. Dat heeft de zuster meegebracht. En op dat tafeltje staat alles dicht bij de hand: water, medicijnen, een bijbeltje en een lampje. En naast de kachel staat een grote mand met hout. Dat heeft Kees gedaan. Dan loopt er iemand over het straatje. Er wordt op de deur geklopt. Een rond gezicht onder een zwarte pet steekt om het hoekje van de deur. Van Held! Nu al?

„Goedenmiddag, ik kwam de zuster tegen, hier net voor de deur. Ik moest wat verder op de landweg zijn. Maar u hebt naar me gevraagd?”

De deur wordt dichtgedaan. Van Held pakt een stoel en gaat zitten, dicht bij het bed, dicht bij ouwe Toon. „Vertel me eens, u hebt

toch geen kwade dingen gedaan? Hebt u soms gisteren het brandje gesticht?"

Ja . . . dan weet ouwe Toon ineens hóe te beginnen. „Het brandje gesticht? Nee, Van Held, daarvoor ben ik te oud. Maar ik weet wel wie het gedaan heeft. Tenminste . . . ?”

Met verbaasde ogen staart Van Held naar ouwe Toon en schuift z'n stoel iets dichterbij. „Wat zullen we nou beleven, wat gaat u me nou vertellen?”

Ouwe Toon kucht verlegen. Zijn ogen zoeken door het kamertje, zien het hout in de mand. „Kijk,” wijst hij, „ziet u daar dat hout? Dat heb ik gisteren en vandaag niet zèlf kunnen halen uit de groe-

ne schuur. Dat is veel te ver. Dat heeft Kees gedaan. Vandaag èn gisteren!”

Stilte. Van Held kijkt verbaasd. Waar wil ouwe Toon eigenlijk heen, wat wil hij zeggen?

„Ziet u,” begint ouwe Toon weer, „en gisteren om vier uur was Kees daardoor nog hier. Dat weet ik zeker. Wel . . . dan kan Kees toch niet daarna die brand nog even gauw hebben aangemaakt? Dat lukt toch niet . . . in zo'n korte tijd?”

Van Held begint een beetje onrustig op zijn stoel heen en weer te schuiven. Is dat zo? Is dat werkelijk zo? Zou Kees dan niet? Zou hij . . .? „Maar,” probeert hij nog „er is daar verder niemand geweest, helemaal niemand . . . dat is óók zeker!”

Weer schudt ouwe Toon rustig het hoofd. „Dat kunt u niet zeker weten. Er zijn drie jongens wezen spelen, die hadden tenminste het plan!”

Hè, Van Held wordt er een beetje korzelig van. Nou dacht hij, dat hij die zaak nu eens aardig en vlot voor elkaar had gekregen, en nu komt me zo'n man . . . „Ja, ja,” zegt hij bedachtzaam, „maar wie zijn die jongens dan wel? Kent u hun namen precies?” Zijn ogen kijken Toon een beetje slim aan. Hij denkt: Als je dit verhaal van Kees hebt gehoord, toen Kees hout had gehaald, best, maar . . . is het vertrouwd, is het waar? Nu zal Toon zwijgen, géén antwoord kunnen geven. Dat deed Kees immers ook niet . . .

Dan zegt ouwe Toon: „Ze heten Harm, Hans en Gijs. Hierachter moeten ze ergens wonen, ook niet uit het dorp . . .”

Van Held luistert verbaasd. Dit had hij niet verwacht. „Van wie weet u dat?”

„Dat zeg ik liever niet. Ik hoop dat het voldoende is.” Ouwe Toon laat zich terugzakken in de kussens. Het gesprek maakt hem moe.

Maar Van Held weet genoeg, meer dan genoeg. 't Maakt hem onrustig, gejaagd. Zou het werkelijk waar zijn?

Hij schuift de stoel terug op z'n plaats en neemt met een paar woorden afscheid. Hij stapt stevig door op de besneeuwde weg. Harm,

Gijs en Hans, zou het waar zijn? Ginds achter de kruising woont Harm. 't Eenzame huisje is van ver te zien. Wat een geluk dat hij nog niet weer bij Kees is geweest. Dat had hij vanmiddag nèt willen doen. 's Kijken naar klokjes en metertjes en zo. Nu eerst hier maar eens heen. Hij komt er toch langs. Een mens kàn niet weten . . .

15. Wat Harms moeder op zolder vond

De moeder van Harm staat bij de lange lijn achter in de tuin. Haar gezicht staat verdrietig. Haar handen zijn rood en koud, haar vingers stijf. De mouwen van haar dikke wollen trui zijn ver naar boven opgestroopt.

Ze is verdrietig. Heeft ze vanmorgen in de felle kou de grote was gedaan. Dat doet ze iedere week. Eigenlijk niets bijzonders. Maar toen ze nog zo'n grote teil schoon sop had staan, had ze gedacht: Nou stop ik die ouwe broek van Harm er gelijk nog even in. Dàt was wel bijzonder. Want die broek lag boven op de zolder in de kast. Pas na lang zoeken had ze hem daar gevonden. Dat was nog een geluk. Ze kwam er eigenlijk haast nooit. En toen . . . toen had ze haar ogen wijd opengesperd van verbazing en schrik. Wat ze dáár al niet had gevonden! Glimmende klokjes en dingetjes – ach, van sommige dingen begreep ze niets. Met grote onrust had ze het allemaal bij elkaar gevist, samengeknoopt in haar oude schort. En nu ligt het beneden, te wachten tot Harm komt. En dan . . . dan moet ze het weten, alles! O, o, zo'n jongen toch. En verdrietig strijkt ze haar haren naar achteren.

Dan komt Van Held om de hoek. Van Held, de agent! O! Ze zou wel weg willen lopen, weg willen krúipen in de koude sneeuw. Haar gedachten vliegen naar de tafel. De spullen . . . haar zoon! Ver-

stoppen? Niets vertellen? Het kan niet meer. En daar zitten ze dan, tegenover elkaar, aan de grote tafel. En één voor één neemt Van Held de stukjes in z'n handen, stopt ze weg in een grote tas. Zijn gezicht staat ernstig, bezorgd. En Harms moeder heeft haar ellebogen op tafel gezet, haar handen voor haar ogen gedaan. Ze huilt. En op haar rok druppen grote tranen! Haar jongen . . . een dief? Haar jongen een . . . Oo!

16. In het kleine kamertje

Er wordt op de deur van de klas geklopt. Een agent met een zwarte pet: Van Held. De kinderen vergeten hun schrift, hun pen, hun les. Ze rekken hun halzen, ze roepen: „Mijnheer, er wordt geklopt.” Drie jongens rekken niet, kijken niet . . . beven van schrik. Oo . . . Mijnheer wandelt rustig naar de gang, bedwingt met zijn ogen de onrustige klas. Even later komt hij terug en blijft in de deuropening staan. Hij noemt duidelijk drie korte namen: „Hans, Harm en Gijs.” Schoorvoetend staan de jongens op, schuifelend gaan ze mee. Ze zouden wel door de grond willen zinken. En buiten de klas wachten de hoofdonderwijzer en de agent. En ze lopen mee, het kleine kamertje in. Ze gaan zitten, de hoofdonderwijzer en de agent. En Hans en Gijs, die staan maar, met gebogen hoofd, hun handen op de rug. Alleen Harm durft zo af en toe op te kijken. 't Wordt stil, doodstil, en de klok tikt maar. O!

Dan begint Hans opeens te huilen. Korte snikken. Even later is hij weer stil.

Van Held vraagt: „Hans, heb jij brand gesticht?”

„Ja agent, maar . . .”

„Wacht dan maar even op de gang. „Gijs, heb jij brand gesticht?”

„Ja agent, maar niet expres, we dachten, ik dacht . . .”

„Wacht maar even op de gang.”

Dan staat Harm daar nog alleen. Een kleine jongen met slordig, verward haar.

„Wat deed jij daar nog meer dan vuurtje stoken, Harm?”

Twee ogen loeren even schichtig omhoog. Waarom vraagt Van Held dat? Wat weet hij precies? Zou hij . . . nee, dat kan niet.

„Niets agent.”

„Hoe kwamen dan al die spullen boven in de zolderkast?”

„Dat weet ik niet, agent.”

„Zo, en je moeder weet het ook niet en . . . Dat zwarte, glimmende klokje heb je er dat gisteren weggehaald?”

„Ja agent.”

„Zo, en Hans en Gijs, waren die erbij, wisten die hiervan?”

„Nee agent.”

„En toen je die andere dagen ging, was je toen alleen?”

„Ja agent.”

„Jongen, jongen, jongen toch. Ga nou maar naar huis. Vandaag hoor je er meer van.” De agent opent de deur. „En Hans en Gijs, jullie kunnen ook gaan, vanavond kom ik bij jullie, dan hoor je er meer van.”

Daar gaan ze . . . Harm, Gijs en Hans. De sneeuw plakt aan hun schoenen, ze rillen in hun jas. Hun hoofd voorover, hun ogen turen naar beneden. Drie stille verdrietige jongens. En 't was toch niet nodig? Waarom . . . ?

17. Mijnheer vertelt een verhaal

Kees was de volgende morgen weer op school gekomen. Toen was mijnheer naar voren gestapt. Het was doodstil geworden. „Jongens,” had hij gezegd, „ik wil jullie alleen maar dit zeggen: Kees is onschuldig.” En ze hadden allemaal naar Kees gekeken en de onderwijzer had hem vriendelijk toegeknikt. Zo is dat toen gegaan. - Dat is nu alweer een maand geleden. Maar toch is nog niet alles in orde in de klas. 't Lijkt wel of de andere klasgenoten Harm, Hans en Gijs nog altijd een beetje ontlopen. Dat hindert de onderwijzer. Wat kan hij eraan doen?

Dan . . . midden onder een taalles ineens mijnheers stem: „Doen jullie je boeken maar dicht, ik moet jullie eerst wat vertellen!” Stomme verbazing, geklap van de boeken, een zacht gemompel . . . dan wordt het stil. De ogen van mijnheer kijken ernstig om zich heen.

„Er was eens een dienaar, die een heel grote schuld had bij zijn

koning. Wel tienduizend talenten moest hij hem betalen, dat is een heleboel. En de dienaar wist dat hij zóveel nooit meer bij elkaar zou kunnen krijgen. Dat hij nooit deze schuld zou kunnen voldoen. En toen, op een dag, kwam het ontstellende bericht: de koning wil afrekening houden, nu moet je je schuld betalen. Daar loopt de dienaar, door de grote gangen van het stille paleis. En iedere stap brengt hem dichterbij de koning. Even later staat hij met knikkende knieën voor zijn heer. Met lege handen! Dan de stem van de koning tegen zijn knechten: „Verkoop hem dan maar, hèm, met zijn vrouw en kinderen en alles wat hij heeft. Dan is het bedrag van de opbrengst voor mij.” Grote schrik in de zaal. Maar het is terecht, het is verdiend.

O, maar . . . de dienaar valt bibberend van angst en ellende op de knieën. Als slaaf worden verkocht, hij, zijn vrouw, zijn kinderen? Dat is misschien erger dan de dood! Erger dan . . . „O heer, genade! Heb toch medelijden, heb toch geduld met mij, heer, ik zal u alles betalen.” Sidderend blijft hij liggen, durft niet op te kijken. Ieder ogenblik kunnen handen hem grijpen, hem wegvoeren naar de slavenmarkt.

Hij ziet niet dat de ogen van de koning zacht worden, medelijden uitdrukken. Hij hoort alleen maar een stem: „Ga dan maar, uw schulden zijn u kwijtgescholden!” Was dat tegen hem gericht? Hij kan het haast niet geloven, maar hij moet het wel! Even later loopt hij naar de uitgang van het paleis. En in z'n hoofd zingt het na: de schuld is kwijtgescholden!

Maar dan . . . bij de uitgang: een mededienaar. Zijn gezicht wordt anders, fel en boos. Deze mededienaar moet hem immers nog steeds een schuld betalen! Waarom is dat nog niet gebeurd? Hij grijpt de man bij de keel: „Betalen zul je,” roept hij uit, „want anders . . .” Nu valt de mededienaar voor hem op de knieën. Nu smeekt een ander hèm om vergeving. „Heb geduld met mij, ik zal u betalen!” „Geen denken aan! Dan maar de gevangenis in totdat je betaald zult hebben!”

En achter en langs hem lopen de mensen in het paleis af en aan. Ze zien het, ze schrikken ervan, ze zitten er vol van. En ze vertellen de koning alles wat daarbuiten gebeurde. En dan . . . dan wordt weer die slaaf voor de koning geleid. Nu heeft de koning géén genade. Hij, zijn dienaar, wilde wel zèlf vergeving krijgen, maar anderen schonk hij het niet. Daarom moet hij nu toch de koning betalen, àl zijn schuld. En hij wordt opgesloten totdat de laatste cent zal zijn betaald.”

In de klas is het doodstil. Ogen kijken ontsteld. Zo'n gemene vent! Hoe durft hij! Gelukkig dat de koning het merkte. Net goed! Maar de meester is nog niet klaar. Hij zegt: „Weet je, wie dit verhaal het eerst verteld heeft? Jezus. Hij wil daarmee ook ons iets zeggen. Wij lopen ook als dienaren door een koninklijk paleis. Het paleis door de Koning, door God Zelf gebouwd: de wereld! En wij doen ook wel eens iets fout. Ook aan ons worden schulden kwijtgescholden, aan jullie en mij, iedere dag opnieuw. Maar . . . als wij iemand anders tegenkomen? Als wij weten van iemand, die óók kwaad heeft gedaan, kunnen wij die ander dan vergeven?” De ogen van mijnheer Van Dam dwalen even door de klas. Ze rusten op Harm, Hans en Gijs. Maar ze rusten ook op alle andere gezichten voor hem in de klas.

Het blijft stil. Alleen van buiten komen de geluiden binnen. Een enkele vogel, een enkele stem, vanuit het grote „paleis”.

Dan rinkelt de bel. Zacht staan ze op en verlaten rustig het leslokaal.

18. Zó is het goed!

Het dooit. Vier jongens spetteren voort over de glibberige weg. Harm, Hans, Gijs en Kees. Hun laarzen zien glimmend en zwart. Ze lopen voort in de richting van school. Ze kijken naar rechts, naar

het huisje van ouwe Toon. Kees ziet hem het eerst. Zittend in een stoel, rechts voor het raam. Ze steken hun hand op en ze zwaaien uitbundig en lang. En met hun hand aan hun mond roepen ze: „Na schooltijd komen we weer binnen, alle vier!”

En ouwe Toon steekt blij z'n hand op, hij knikt. „Ja, doe maar, ik zal d'r op rekenen, reuzefijn!”

En op de speelplaats schetteren de kinderen. Verdiept in hun spel, nat van het water. En de vier jongens komen ook het schoolplein op, doen mee, spetteren in het rond.

Mijnheer Van Dam kijkt toe. Zijn handen diep in z'n zakken. Zó is het goed! Hij lacht.

INHOUD

1. Vier kwajongens	7
2. Ouwe Toon	9
3. Harm heeft een plan	11
4. In de bakkerswinkel	13
5. Kees doet nòg een boodschap	16
6. Bij dokter Stegema	19
7. Een gevaarlijk spel!	22
8. Kees doet een ontdekking	27
9. Brand!	29
10. Van Held, de politieagent	31
11. Rumoer in de klas	34
12. Er is nog meer aan de hand	36
13. Ouwe Toon mag alles weten	37
14. Onverwacht nieuws voor Van Held	41
15. Wat Harms moeder op zolder vond	45
16. In het kleine kamertje	46
17. Mijnheer vertelt een verhaal	48
18. Zó is het goed!	50